

2. Створити механізм вилучення коштів з господарюючих суб'єктів, які експлуатують ці ресурси, і спрямувати їх на цільове використання у відновленні природних ресурсів і відтворенні порушеної якості природного середовища.
3. Реалізувати у повному обсязі принцип "забруднювач платить" на основі нових правових і економічних підходів, які дають змогу компенсувати екологічну шкоду, що завдають довкіллю.
4. Застосувати сумісну з міжнародними і вітчизняними стандартами сучасну методологію економічної оцінки природних ресурсів, їх ринкову вартість, яка забезпечує тотожною інформаційною базою процеси, які пов'язані з прийняттям рішень у сфері регулювання природокористування та охорони довкілля на всіх рівнях, починаючи з визначення стратегічних напрямів розвитку економіки регіону щодо оцінки конкретних інвестиційних проектів та платежу за використання природних ресурсів або компенсацію за задану їм шкоду у грошовій формі.
5. Створити правову і організаційну основу для реалізації ринкових методів охорони природи; зберегти цінні території методами містобудівного і земельного регулювання та планування розвитку території. Цей напрямок найтісніше пов'язаний з створенням системи екологічних вимог і обмежень при здійсненні будь-якої господарської діяльності та встановлення ставок штрафних санкцій за їх порушення або невиконання.

Перехід від перевитратного шляху використання природних ресурсів до ощадливого, є найважливішим і цікавим на який необхідно реагувати нестандартно. Наведені вище приклади певних заходів дають змогу поєднати екологію і економіку в регіонах з наступним врахуванням екологічного чинника у соціально-економічному розвитку, що дасть змогу стимулювати подальше зростання економічної цінності природи в регіонах, а у перспективі дасть змогу прогнозувати сталий розвиток регіону з огляду на наявний стан та притаманні особливості.

Література

1. Сухорукова С.М. Экономика и экология. – М.: Изд-во МГУ, 1999. – С. 7.
2. Стадницький Ю. До проблеми концепції екологічної політики України і механізму її реалізації. – Економіка України" № 1, 2003. – С. 75-79.
3. Московкин В. Механизмы компенсации экологического ущерба// "Бизнес-информ" № 1, 1996. – С. 26-30.
4. Cooperative Mechanisms Under the Kyoto Protocol. The Path Forward \ Environmental Defense Fund. 1998. June.

УДК 35.10.339 Т9

Магістрант О.В. Гнідець;
проф. М.М. Павлишенко – Львівська КА

РИЗИК ЯК ОДИН ІЗ ЧИННИКІВ ЗРОСТАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Досліджено сутність категорії прибутку, розглянуто різноманітні підходи до визначення його змісту, основні чинники та вплив ризику на прибуток.

Master's degree O.V. Gnids'; prof. M.M. Pavlyshenko – Commercial Academy of Lviv

Risk as one of factors of growth of income of enterprise

Essence of category of income is explored, considered the varied approaches to determination of his maintenance, basic factors and influencing of risk on an income.

Прибуток – це економічна категорія ринкової економіки, яка забезпечує інтереси держави, власників і персоналу підприємства.

Зміст будь-якої підприємницької діяльності полягає у досягненні економічного ефекту у вигляді прибутку. Нині в Україні в умовах формування економіки спостерігається тенденція до значного зниження рівня рентабельності виробництва, що означає збитковість багатьох підприємств. З цієї причини зв'язку з цим управління підприємством потребує вдосконалення методів поведінки і прогнозування прибутку. Це зумовлює необхідність дослідження теоретичних засад функціонування прибутку і його впливу на темпи і пропорції суспільного відтворення. Поняття прибутку в економічній системі існує через наявність товарно-грошових відносин, появу і розвиток інституту власності, особливо приватної. Перші визначення прибутку збіглися зі значенням валового доходу, який індивідуалістичною системою розподілу поділявся на три категорії: доходи від капіталу, землі та доходи від праці. Вважалося, що кожен із видів доходів є обов'язковою винагородою для одержувача за надані ним послуги у народному господарстві [5, с.14].

Прибуток, за К. Марксом, – це перетворена форма додаткової вартості, результат відношення між необхідним і додатковим робочим часом.

У публікаціях останніх років І.А. Бланк одним із перших в Україні використовує поняття співвідношення ризику і доходу у своєму визначенні прибутку. На думку вченого, прибуток – це втілений у грошовій формі чистий дохід підприємця на вкладений капітал, що характеризує його винагороду за ризик здійснення підприємницької діяльності та є різницею між сукупним доходом і сукупними витратами у процесі здійснення цієї діяльності. Прибуток формується під впливом великої кількості взаємозалежних чинників, що впливають на результати діяльності підприємства по-різному: одні – позитивно, інші – негативно. Серед зовнішніх чинників можна виділити такі: економічні умови господарювання, місткість ринку, платоспроможний попит споживачів, державне регулювання діяльності підприємств та інше. Особливе значення має рівень, динаміка і коливання платоспроможного попиту, тому що він визначає стабільність отримання прибутку.

Поряд із перерахованим вище, варто звернути увагу на такі серйозні макроекономічні чинники, як податкова і кредитна політика держави, розвиток діяльності громадських організацій споживачів товарів і послуг, і, нарешті, політична стабільність у державі [2, с.86].

Зовнішні та внутрішні чинники тісно пов'язані між собою. Внутрішні чинники прямо залежать від організації роботи самого підприємства. Вони можуть впливати на формування прибутку підприємства як безпосередньо, так і опосередковано. До них належать такі чинники, як: обсяг продукції, що виготовляють; собівартість виробництва; ціна продукції, котру реалізують; асортимент продукції, що виготовляють тощо.

Аналіз чинників дає змогу виявити найбільш важливі чинники та подальше їх використання у прийнятті управлінських рішень, що спрямовані на досягнення необхідної величини прибутку. Серед чинників варто виокремити такий чинник, як ризик.

Діяльність господарюючого суб'єкта об'єктивно спричинює появу таких видів ризику, які тісно пов'язані з прибутком. Зокрема:

1. *Ризик випадкової загибелі майна.* Цей ризик пов'язаний з можливою втратою матеріальних активів внаслідок стихійного лиха, недотримання оптимальних умов зберігання матеріальних активів тощо.
2. *Комерційний ризик.* Визначають недобросовісністю комерційних партнерів, їх неплатоспроможністю.
3. *Економічний ризик.* Визначають невиконанням затверджених планів обсягів реалізації товарів внаслідок інфляційних процесів, конкуренції, недотриманням кошторису витрат обігу з причини нераціонального витрачання ресурсів.
4. *Ціновий ризик.* Це один з найбільш небезпечних ризиків у діяльності підприємства, здатний впливати на можливість втрати доходів, а відповідно і прибутку.
5. *Податковий ризик.* Характеризується ймовірністю введення нових податкових платежів, можливістю збільшення рівня ставок діючих податків, зміною податкових пільг.
6. *Інфляційний ризик.* Цей вид ризику характеризує можливість знецінення реальної вартості капіталу підприємства, а також створених у грошових формах окремих його фінансових фондів.
7. *Інвестиційний ризик.* Характеризується можливістю виникнення непередбачених фінансових утрат у процесі інвестиційної діяльності.
8. *Ризик втрати фінансової стійкості.* Цей вид ризику характеризується недосконалою структурою капіталу господарюючого суб'єкта, тобто дуже високим коефіцієнтом фінансового ліверіджа.
9. *Інші види ризиків.* Наприклад, ризик підробки фінансових документів [1, с.19-21].

У ринковій економіці у звичайних умовах низький ризик пов'язаний із низькими доходами, чим вищий рівень ризику, тим можливі більші доходи. При вкладанні коштів у різні об'єкти з однаковою віддачею привабливішим буде найменш ризиковий проект. Тобто інвестор повинен отримувати компенсацію за ризик.[8, с.234]

Основною метою будь-якого підприємства до сталого економічного розвитку є забезпечення прибутковості його діяльності. Звідси, проблема управління прибутком підприємства набуває дедалі більшого значення, оскільки саме у прибутку концентрується ефект усієї господарської діяльності кожного підприємства.

Головною метою управління прибутком є забезпечення збільшення добробуту власників підприємств на цей час і у перспективі. Ця мета повинна забезпечувати одночасно гармонізацію інтересів власників з інтересами держави і персоналу підприємства. Виходячи з головної мети, система управління прибутком дає змогу вирішувати такі завдання:

1. Забезпечення максимізації розміру прибутку, що формують відповідно до ресурсного потенціалу підприємства.
2. Забезпечення оптимальної пропорційності між рівнем прибутку і допустимим рівнем ризику.
3. Забезпечення високої якості прибутку, що формують.
4. Забезпечення виплат необхідного рівня доходу на інвестований капітал власникам підприємства.

5. Забезпечення формування відповідного обсягу фінансових ресурсів за рахунок прибутку відповідно до завдань розвитку підприємства на майбутній період.
6. Забезпечення постійного зростання ринкової вартості підприємства.
7. Забезпечення ефективності програм участі персоналу щодо прибутку.

Для забезпечення чіткої дії механізму управління прибутком підприємства необхідно проаналізувати чинники впливу на прибуток підприємства.

У системі управління прибутком підприємства його планування є найбільш відповідальним етапом. Це зумовлено тим, що в ринкових умовах планова сума прибутку є цільовим орієнтиром комерційної діяльності підприємств і мірою її ефективності, а також слугує базою забезпечення його наступного виробничого розвитку і задоволення матеріальних інтересів власників і персоналу. Планування прибутку – це процес розроблення системи заходів щодо забезпечення її формування в необхідному обсязі й ефективне використання відповідно до завдань розвитку підприємства в майбутньому періоді [3, с.12].

Ефективне внутрішньофірмове планування припускає необхідність дотримання таких основних принципів: планування повинно мати необхідну гнучкість і адаптивність, тобто своєчасно реагувати на зміни зовнішнього середовища підприємства; планувати мають насамперед ті, хто буде потім впроваджувати в життя розроблені плани.

Отже, прибуток підприємства є важливою економічною категорією і виступає об'єктом управління. У сучасних умовах відбуваються зміни, що впливають на підходи до управління підприємством. Ці зміни відображають нову роль прибутку для діяльності підприємства. Для ефективного управління підприємством у цілому й таким важливим показником, як прибуток, зокрема, необхідне вдосконалення існуючих інструментів управління.

Проблема формування прибутку є досить абстрактною. Але поки господарюючі суб'єкти не повернуться до економічно обґрунтованого прогнозування всіх напрямків діяльності та не будуть вміло управляти ризиками, неможливо не те що отримати прибуток, а й просто існувати [5, с.92].

Література

1. Алексюк А.Р. Ризик – один із факторів формування прибутку// Економіка. Фінанси. Право. – 2000, № 4. – С. 17-21.
2. Баранцева С. Стратегія управління прибутком як регулятор діяльності підприємства// Торгівля та ринок України. – 2002, вип. 14, т.2. – С. 81-86.
3. Зінченко Т. Управління прибутком і рентабельністю підприємства в умовах ринкової економіки// Вісті. ДВ. – 2005. – 1 липня.
4. Кривицька О.Р. Планування прибутку підприємства// Фінанси України. – 2005. – № 6. – С. 12-16.
5. Мних Є.В. Економічний аналіз: Підручник. – К.: Центр НЛ, 2003. – 412 с.
6. Никитин П.Р. Теория и практика управления риском// 2002, № 3. – С. 23-24.
7. Субботович Ю.Л. Прибуток у господарській діяльності підприємницьких структур// Фінанси України. – 1999, № 12. – С. 39-47.
8. Шваб О.Є. Економіка підприємства. Навч. пос. – К.: Каравела, 2004.